

Unga Hörselskadades politiska program

*Antaget av årsmötet 2004
Reviderat av årsmötet 2007*

Inledning

Det här är Unga Hörselskadades politiska program. Det är resultatet av våra samlade personliga erfarenheter av att vara ung med hörselskada i 2000-talets Sverige.

Det finns ungefär 40 000 unga med hörselskada i Sverige. Många av oss upplever ett utanförskap till följd av att samhället inte är anpassat till unga med hörselskada. Lärare, läkare, föräldrar, arbetsgivare och SYO-konsulenter har inte tillräckliga kunskaper. De vet inte vad vi kan och vad vi behöver och det hindrar oss.

Vår egen okunskap är också ett problem. Många unga med hörselskada inte fått lära sig hur hörseln fungerar och vilka konsekvenser en hörselskada får och tror att saker som sämre betyg beror på dem själva. När lärare och forskare frågar hur man hör säger man att man hör bra. Man vet ju inte vad man inte hör.

Unga Hörselskadade kämpar för **ett tillgängligt samhälle där barn och unga med hörselskada är delaktiga, självständiga och utvecklas på lika villkor** som andra. Det är varken moraliskt eller ekonomiskt försvarbart att stänga ute unga med hörselskada. Varje människa som inte får möjlighet att ge och ta på samma villkor som andra är en stor förlust för samhället. Ändå utsätts många unga med hörselskada för diskriminering så gott som varje dag.

Vi hoppas att det om bara några år ska vara självklart för lärare att upprepa frågor när de har en elev med hörselskada i klassen. Fungerande hörselslingor ska vara standard även utanför pensionärernas revir och man ska inte behöva hitta genvägar i hjälpmedelssystemet för att kunna hänga med på elevrådsmötet eller släkträffen. Ungdomsorganisationer ska inte behöva betala tusentals kronor för att vi ska kunna delta och inga tv-kanaler ska strunta i textningen. Vi vill inte att de som föds idag ska få kämpa lika mycket om vi har fått kämpa. Det behövs förändringar – och det nu.

Utbildning

Mycket talar för att unga med hörselskada har mycket sämre förutsättningar i det svenska utbildningssystemet än andra elever. Tecken på det är att 37,2 procent av dem som sökte till Riksgymnasiet för hörselskadade (RGH) under 2001-2005 var obehöriga, jämfört med 10,5 procent vid andra skolor. Ett annat tecken är att bara 10-15 procent av alla gymnasieelever med hörselskada gymnasieelever går vidare till högskolan. Motsvarande siffra för alla gymnasieelever är 45 procent.

Åtta av tio grundskoleelever med hörselskada går integrerade i klasser där undervisningen är anpassad för hörande elever. Eftersom 76 procent av lärarkåren aldrig har fått någon utbildning i hur man bemöter elever med hörselskada finns sällan de rutiner som skulle göra att elever med hörselskada fick samma förutsättningar som andra.

Många unga med hörselskada känner inte till vilka möjligheter som finns. Många tror att dåliga betyg beror på dem själva när det ofta handlar om att de inte ges samma förutsättningar. Många

inser inte hur mycket de missar – man hör ju inte vad man inte hör. Trots detta är det nästan alltid är upp till eleven eller studenten själv att säga ifrån, att kräva utrustning och informera och utbilda lärare och klasskamrater. Ofta måste hon eller han till och med bära utrustningen mellan klassrum, grupprum och föreläsningssalar. Det är stora krav som ställs på elever och studenter med hörselskada.

För att elever och studenter med hörselskada ska få samma förutsättningar som hörande krävs kunskap, teknik och rutiner hos kommunen, hörselvården, bland skolledare, lärare och elever.

UH kräver:

1. Regionala resurscentra

Idag måste de flesta elever resa långt för att gå i hörselklass och ännu längre för att gå i specialskola. Specialskolor finns bara på några få platser i Sverige och det leder till att unga med hörselskada måste flytta hemifrån tidigt. Ibland måste hela familjen flytta. Regeringen borde utreda möjligheten att införa regionala resurscentra med hörselkompetens runt om i Sverige. Där ska det finnas specialpedagogisk kompetens, hörsellärare och elevvårdsteam med kuratorer som känner till hörselproblematiken.

2. Nationell samordning

Alla kommuner klarar inte att upprätthålla den kompetens som krävs för att ta emot elever med hörselskada. Det saknas dessutom överblick och kunskap om var elever med hörselskada befinner sig i de kommunala skolorna. En nationell samordnare bör få ansvar för alla elever med hörselskada oavsett i vilken skolform de läser. Samordnaren ska också ha ansvar för kompetensutveckling av lärare och övrig personal, ta initiativ till forskning och utveckling som rör barn och unga med hörselskada samt samla in statistik.

3. Rätt till skolskjuts

Med jämna mellanrum händer det att en person med hörselskada som behöver gå i hörselklass långt hemifrån inte beviljas skolskjuts av kommunen. Att tvingas resa långt till sin skola är tillräckligt krångligt utan att kommunpolitikerna sätter sig på tvären. Skolskjuts ska vara självklart! Rätten till skolskjuts ska även gälla i förskolan.

4. Handikappkunskap till alla pedagoger

Okunskapen bland lärarna är en av flaskhalsarna som hindrar unga med hörselskada från att få en bra utbildning. Skolpersonalen måste känna till konsekvenserna av en hörselskada och veta hur de ska bemöta och underlätta för elever med hörselskada. Små rutiner, som att stå vänd mot klassen när de pratar och skriva upp viktiga saker på tavlan gör underverk för hörselskadade. Det kan inte vara elevernas uppgift att utbilda alla sina lärare. Handikappkunskap ska införas i lärarutbildningen.

5. Stoppa friskolornas diskriminering

Idag får friskolor vägra att ta emot en elev om hon eller han skulle medföra betydande kostnader för skolan i form av exempelvis tolk eller hjälpmedel. Det är diskriminering. Även unga med hörselskada ska få välja den utbildning de vill.

6. Max 15 elever i klassen

Idag är många skolklasser för stora för att kunna bedriva en bra undervisning för alla. Med bra rutiner bland lärare och elever och tillgång till rätt teknik kan många elever med hörselskada hänga med oavsett skolform, men för stora klasser kan göra det helt omöjligt. Därför

ska ingen hörselskadad elev behöva gå i en klass med mer än femton elever. De elever som behöver gå i mindre klasser ska ges möjlighet att göra det.

7. Uppdatera tekniken

Dagens pedagogik bygger mycket på diskussioner, grupparbete och att elever pratar med varandra. Trots det är den tekniska utrustningen som tilldelas eleven praktiskt taget alltid anpassad för den gamla formen av katederundervisning – eleven hör vad läraren säger men hänger inte med i samtalen i klassrummet. Den tekniska utrustningen måste anpassas efter undervisningen.

8. Förbättra akustiken

Skolans lokaler ska akustiskt anpassas så att det främjar möjligheterna till god ljudmiljö. Det kan göras genom mjukare mattor, akustikplattor på väggarna, tassar på möbler etc.

9. Pedagogiskt stöd i alla eftergymnasiala utbildningar

Studenter med hörselskada behöver stöd i sina studier. Behovet är individuellt och kan vara anteckningshjälp, flexibla prov- och tentamensformer, möjlighet till stödundervisning med mera. Universitet och högskola är skyldiga att erbjuda sådant stöd om studenten begär det men eftergymnasiala utbildningar har inga sådana skyldigheter. Alla studenter med hörselskada ska få rätt till pedagogiskt stöd oavsett i vilken typ av utbildning de går.

10. Tolkstöd i alla eftergymnasiala utbildningar

Idag har elever vid exempelvis komvux och folkhögskolor inte rätt till tolkstöd. Det gör att många unga med hörselskada inte kan välja de utbildningar de vill. Alla studenter med hörselskada ska även ha rätt till teckenspråkstolkning och skrivtolkning oavsett vilken utbildning de väljer.

11. Stödet måste vara proffsig

Pedagogiskt stöd som erbjuds i eftergymnasiala studier idag ser olika ut beroende på var man pluggar. Till exempel kan en anteckningshjälp få betalt på en högskola, men inte på en annan. Vi anser att det är viktigt att studenten har möjlighet att ställa krav och påverka stödet som hon eller han får. Därför måste stödet vara professionellt och tydligt utformat.

12. Samordnare för studenter med funktionshinder vid alla eftergymnasiala utbildningar

Alla universitet och högskolor är skyldiga att ha en samordnare för studenter med funktionshinder. Samordnaren kan vara ett tekniskt och psykosocialt stöd i studierna. Vid andra eftergymnasiala utbildningar som folkhögskolor, kvalificerade yrkesutbildningar, komvux med flera finns det inte samordnare i samma utsträckning som på högskolan. Det är en stor brist – alla eftergymnasiala utbildningar borde ha samordnare!

13. Elever med hörselskada ska kunna välja bort hörövningar

Hörövningar i skolans språkundervisning är den situation då elever med hörselskada diskrimineras allra mest. I många fall betygsätts elevens förmåga att höra, inte efter kunskap. Därför ska hörselskadade elever inte behöva vara med om hörövningar i skolan. Om eleven själv vill ha hörövning ska de kunna anpassas, exempelvis genom att eleven får texten uppläst för sig.

14. Hörselpedagoger på alla grundskolor och gymnasier

Många av de unga med hörselskada som klarat studier och arbetsliv bäst säger att de hade turen att få en riktigt bra hörselpedagog som förstod deras behov, ofta innan de insåg dem själva. En hörselpedagog har bland annat till uppgift att stödja elever i ämnen som upplevs som svåra. De

står för den specialkompetens som lärare och andra anställda sällan har. Idag har bara hälften av alla kommuner i Sverige hörselpedagoger.

15. Tillgänglighetsplan ska upprättas

När en elev med hörselskada börjar en ny skola ska skolan ha ett samtal med eleven där man diskuterar vilka behov eleven har och hur skolan ska kunna möta dem. Skolan ska tillsammans med eleven upprätta en tillgänglighetsplan som ger möjlighet att exempelvis läsa i lägre studietakt. Dokumentet ska ses över kontinuerligt.

16. Skolverket ska redovisa statistik

Skolverket har ett ansvar för måluppfyllelse, det vill säga hur elever klarar sig i skolan. Idag kan de inte säga mycket om hur elever med hörselskada klarar sig. Bristen på kunskap är ansvarslös. Det är dags att Skolverket börjar samla in statistik som rör måluppfyllelse för elever med hörselskada.

Hjälpmedel

Hindren för att få de hjälpmedel som är nödvändiga i vardagen är så stora att många ger upp innan de fått vad de behöver. Splittrat ansvar, brist på samordning mellan olika myndigheter och brist på information om vart man ska vända sig skapar stora problem. Beroende på behov kan en person tvingas besöka landsting, arbetsförmedling, försäkringskassa och universitet för att få de hjälpmedel hon eller han behöver.

Idag krävs det att man har goda kunskaper om systemet eller ha turen att ha bra kontakter för att få det man behöver. Om man dessutom råkar bo i "rätt" landsting är förutsättningarna ännu bättre. Att man dessutom ständigt behöver kunna bevisa att man har rätt till hjälpmedel är ännu ett problem.

I Sverige följer hjälpmedlen utbildning och arbetsliv, inte personen. I stället för att alla hörselskadade får tillgång till de hjälpmedel de behöver i allt från mötes- och klassrum och sociala sammanhang till tv-tittande i lägenheten måste man ansöka om hjälpmedel när man får en anställning eller börjar studera. Däremellan får man klara sig med hörapparaten. Att hjälpmedlen är knutna till sysselsättningen skapar dessutom problem med väntetider. En person med hörselskada kan få vänta i flera månader, ibland i ett halvår, innan hon eller han får tillgång till exempelvis arbetshjälpmedel. Efter den tiden är det inte mycket kvar av provanställningen.

UH kräver:

1. En myndighet räcker!

Att *en* myndighet får i uppdrag att samordna tilldelandet av hjälpmedel. Myndigheten ska besitta kunskap om såväl rättigheter och den senaste tekniken och kunna hjälpa till med att utbilda exempelvis skolpersonal i hur man använder tekniken.

2. Ta bort godtycket!

Alla ska få de hjälpmedel de behöver, oavsett var man bor eller vilka personliga kontakter man har.

3. Hjälpmedel ska följa personen!

Att hjälpmedel klassas som individuella och följer personen genom livet i stället för att man får hjälpmedel beroende på arbete eller utbildning.

4. Rätt till hjälpmedel i vardagen

I Sverige har vi, till skillnad från i exempelvis Norge, inte rätt till hjälpmedel i vårt privatliv. På föreningsmöten, släktmiddagar, fester och när vi tittar på tv hemma förväntas vi klara oss med hörapparaten. Det leder till att många "lånar" hem hjälpmedel från jobbet, trots att det egentligen inte är tillåtet. Man ska inte behöva hitta kryphål i systemet för att höra i privatlivet. Hörselskadade ska ha rätt till hjälpmedel även där.

Hörselvården

En bra hörselvård är helt avgörande för unga med hörselskada. Enligt Hälso- och sjukvårdslagen är alla landsting är skyldiga att erbjuda sina invånare habilitering, rehabilitering och hjälpmedel. Ändå har nedskärningarna drabbat hörselvården hårt. I längden orsakar brister i habiliteringen inte bara utanförskap för unga med hörselskada utan även stora ekonomiska förluster för hela samhället när vi inte kan delta på samma villkor som hörande.

På vissa områden görs det framsteg. Från år 2007 testas alla nyföddas hörsel genom så kallad hörselscreening. Landstingen vet alltså vilka barn som behöver habilitering. Trots detta är det många barn och unga som faller mellan stolarna.

Varje år föds ungefär 200 barn som behöver hörapparat eller teckenspråk för att kommunicera. Enligt HRF finns drygt 10 000 barn och unga mellan 0 och 20 år registrerade vid landets hörselvårdskliniker. Enligt undersökningar som Socialstyrelsen har gjort finns det förmodligen åtminstone dubbelt så många hörselskadade i samma ålder. Så var är resten? Många unga med hörselskada avregistreras när de börjar skolan eftersom hörselvården anser att ansvaret då blir skolans. Men eftersom skolan inte har något habiliterande ansvar och behovet av habilitering snarare ökar än minskar när en ung hörselskadad person ska börja skolan, är det ofta en stor förlust att inte längre ha någon kontakt med hörselvården.

Unga Hörselskadade vill ha en samordnad hörselvård med tillräckliga resurser och kunskap om unga hörselskadades behov för att kunna ge hörselskadade barn och unga samma förutsättningar som hörande att klara av sin utbildning och sitt sociala liv.

UH kräver

1. Hörselvård och habilitering ska vara snabb och kostnadsfri

Få unga med hörselnedsättning har möjlighet att själva bekosta hörapparater som kan kosta uppåt tio tusen kronor. När landstingen lägger över sådana kostnader på den hörselskadade bryter de mot Hälso- och sjukvårdslagen.

2. Samma villkor oavsett bostadsort!

Man ska inte behöva flytta för att få den habilitering man behöver. Idag skiljer sig villkoren för hörapparat och annan habilitering kraftigt åt mellan olika landsting. Den orättvisan måste åtgärdas.

3. Alla ska ha en habiliteringsplan

Hörselhabiliteringen ska kunna erbjuda en stabil habilitering. Den hörselskadade måste vara delaktig i att utforma sin egen habiliteringsplan under uppväxten – det är avgörande för att hon eller han både ska få en fungerande kommunikation och en positiv identitetsutveckling. Trots det har 60 procent av alla hörselskadade ingen habiliteringsplan.

4. Unga med hörselskada måste få träffas

Ingen mår bra av att vara ensam med sin hörselnedsättning. Vi måste få träffas, känna igen oss i varandra och inse att vi inte är ensamma. Vi behöver få skratta och gråta med varandra och dela med oss av erfarenheter. Föräldrarna till hörselskadade barn bör göras medvetna om det här behovet och hörselvården ska ha grupper där barn och unga med hörselskada kan träffas.

5. För statistik över antalet hörselskadade och döva i Sverige

Landstingen bör vara ansvariga för att föra en gemensam statistik över antalet hörselskadade så att de kan följa upp resultat av sitt arbete och kunna förbättra. Om vi inte ens känner till var barn och unga med hörselskada finns, hur ska vi då kunna se till att de får bra förutsättningar?

6. Samordning mellan landsting och kommuner

Idag verkar den ena handen inte alltid veta vad den andra gör. Bristande samordning mellan landsting och kommuner gör att många barn och unga faller mellan stolarna. Landsting och kommuner måste samordna sina resurser så att insatser i skola och hörselvård blir effektiva och når alla barn och unga som behöver insatserna.

7. Avregistrera inte unga från patientregister och pedagogiska hörselvårdens register

Det är viktigt att hörselvården kan följa upp ungas behov av stöd och verktyg i vardagen eftersom det då och då uppstår nya situationer där kommunikation inte fungerar. Hörselvården bör behålla unga i register, oavsett om personalen anser att de är ”färdigbehandlade” eller ska börja studera.

8. Gör regelbundna hörselkontroller på unga under hela uppväxten

Hörselvården och skolhälsovården bör se till att unga får minst en hörselkontroll varje år. Hörseln kan förändras och försämras kraftigt under uppväxten, ibland utan att den hörselskadade själv är medveten om vad som händer.

9. Billigare och bättre hörseltest

Idag kan barn behöva åka flera mil varje år för att göra ett hörseltest. Eftersom det krävs speciella ljudisolerade rum och viss utrustning, kan det vara svårt att genomföra test på andra platser än hörcentralerna. Satsa på forskning för att ta fram billigare och bättre hörseltest som är mer tillgängligt och enklare att använda!

10. Förbättra audionomernas kunskap och attityder

De flesta unga med hörselskada har både positiva och negativa erfarenheter av audionomer. En bra audionom är öppensinnad och har förståelse för hela vår vardag, inte bara för tekniska detaljer. Tyvärr är många audionomer inte vana vid att unga med hörselskada ställer krav när vi inte är nöjda med våra hörapparater. Ofta har de aldrig träffat en ung person med hörselskada. Audionomer måste få bättre kunskap om unga med hörselskada och kunna hantera att vi ställer krav.

11. Ge alla hörselskadade rätt till teckenspråk

Teckenspråket är en viktig tillgång för hörselskadade. Som tvåspråkig känner man sig friare och säkrare eftersom man kan välja kommunikationssätt beroende på omständigheterna. Dessutom är det en bra försäkring i fall hörseln skulle försämras senare i livet. Teckenspråk ska vara en

självklar del i habiliteringen för barn och unga med hörselskada. I dagsläget finns en förordning (TUFF, SFS 1997:1158) som ger föräldrar till hörselskadade och döva barn rätt till statligt finansierad teckenspråksutbildning. Vi tycker att det är självklart att hörselskadade själva ska ha rätt till teckenspråk – inte bara våra anhöriga.

12. Bättre utbud av hörapparater och hörhjälpmedel vid hörcentralen!

De upphandlingar som landstingen gör hindrar hörselskadade från att välja mellan olika modeller på hörapparater och hjälpmedel. Det får stora konsekvenser eftersom en hörapparat som passar en person bra kanske är helt hopplös för en annan. Även om landstinget betalar borde vi ha tillgång till det utbud som finns på marknaden. Avtalen ska inte låsa våra möjligheter att höra.

13. Skolan behöver hörselvården

Det händer ofta att skolor och skolhälsovården blir handfallna när de får en elev med hörselnedsättning. Ofta har de varken den pedagogiska eller den tekniska kompetensen som behövs för att ge eleven en bra utbildning. Den kompetensen finns hos hörselvården, därför borde det vara självklart att hörselvården ställer upp med sitt pedagogiska och tekniska kunnande.

14. Utbilda fler hörselpedagoger

Det är brist på utbildade hörselpedagoger idag och många av dem som finns går snart i pension. Högskoleverket måste se till att det finns attraktiva utbildningar så att behovet av hörselpedagoger fylls.

15. Ta bort myten att teckenspråket skulle hämna den talade språket!

Det finns en myt om att barn inte ska lära sig teckenspråk eftersom det hämmar det talade språket. Det är helt fel! Forskning visar tvärtom att tvåspråkighet gynnar språkutvecklingen. Missuppfattningen leder till att många barn med hörselskada går miste om möjligheten att lära sig teckenspråk eftersom föräldrar, personal inom hörselvården och andra omkring barnet inte tycker att det är nödvändigt. Många tvingas ta igen det i vuxen ålder då de har svårare att lära in ett nytt språk.

Tillgänglighet

Riksdagen har bestämt att Sverige ska vara fullt tillgängligt senast 2010. Det betyder att alla ska kunna delta i det sociala, politiska livet på lika villkor. Trots det upplever så gott som alla unga hörselskadade brist på tillgänglighet i sin vardag. Trasiga eller icke existerande slingor, otextad tv och bio och dålig ljudmiljö är några exempel.

Långt ifrån alla offentliga lokaler har en fungerande hörselslinga och de lokaler som är bäst anpassade är ofta de där äldre vistas. Politikerna verkar ha fastnat i tron att alla hörselskadade är pensionärer när majoriteten i själva verket är under 65 år och ungefär 40 000 är under 30 år.

Det är ett demokratiskt problem när vi med hörselskada inte kan följa den politiska debatten. Det är ett socialt problem när vi inte vet vad klasskompisarna eller arbetskamraterna pratar om eftersom de pratar om tv-program som vi inte kan se eftersom de inte textas. Undersökningar visar att unga med hörselskada har mer kunskap om det amerikanska kulturlivet än om det svenska.

Unga med hörselskada måste ges samma förutsättningar som hörande att hänga med i nyheter och samhällsdebatt. Det är förnedrande att behöva fråga andra vad som händer när världen står i lågor men nyhetsprogrammen inte textas.

Vi har samma rätt till det sociala, kulturella och politiska livet som andra, men idag är bristerna i tillgänglighet så stora att många av oss upplever ett utanförskap. För att lösa problemet krävs rejäla förändringar. Målet om full tillgänglighet för unga med hörselskada är fortfarande långt borta.

UH kräver

1. Inget statligt stöd till otextad tv, film och teater!

Regeringen har som målsättning att vi ska ha full tillgänglighet 2010. Ändå fortsätter staten att betala ut stöd till tv-kanaler, film- och teaterproduktioner som inte textar för hörselskadade. Fortfarande textas bara en liten del av alla tv-program, filmer och teaterpjäser och det räcker inte med tama uppmaningar. Staten måste sluta stödja producenter som struntar i tillgängligheten!

2. Högre krav på public service

Enligt dagens mål ska 65 procent av de svenskproducerade programmen på SVT och UR vara textade senast år 2009. Det är pinsamt låga mål. Själva definitionen av public service innebär att programmen ska vända sig till alla samhällsgrupper. Textning av hela utbudet – alla program och webb-tv – borde vara en självklarhet!

3. Producenterna måste sluta ignorera hörselskadade

Många tv-kanaler, film och teaterproducenter struntar fullkomligt i det faktum att 600 000 människor inte kan ta del av deras produkter. Därmed skapar de ett utanförskap för många människor, samtidigt som de missar en stor publik. Producenterna måste sluta tjuvhålla på sina produktioner. Texta, tack!

4. Bättre information om textning

Det är svårt att få veta vilka tv-program, filmer och pjäser som textas. Alla tidningar, även landsortstidningar, borde visa det klart och tydligt. Biografer och teatrar borde även göra informationen lätt tillgänglig på sina hemsidor.

5. Textningen ska vara bra

Dålig kvalitet på textningen är irriterande och gör det svårt att hänga med i vad som sägs. Även textning av direktsänd tv ska vara begriplig.

6. Textningen ska vara tydlig

Vita ord utan remsa bakom kan vara svåra att urskilja och gör det svårare att hänga med.

7. EU måste kräva textning

Eftersom tv sänds kors och tvärs över Europa är tv ett område som passar utmärkt för reglering på EU-nivå. Om EU sätter upp mål för textning skulle det kunna tvinga även kanaler som TV 3 att texta.

8. Alla som behöver ska få tolk!

Det ska vara möjligt att få gratis och kvalificerad tolkning i alla situationer där vi eller den vi samtalar med anser att tolk behövs. Idag gör bristen på tolkar och bristen på resurser hos landstingens tolkcentraler att uppdragen prioriteras och därför kan det vara svårt att få tolk om

man till exempel ska på arbetsplatsmöten eller föreningsmöten. Det är olyckligt eftersom många av oss är handikappade utan tolkning. Tolkcentralerna måste få medel att anställa fler tolkar så att utbudet täcker behovet.

9. Tolkning till barn

Att tolka till ett barn är inte samma sak som att tolka till en vuxen. Därför bör tolkar få utbildning i hur man bemöter och tolkar även till barn.

10. Slingor även där unga vistas

Trots att det är lag på att man måste installera slinga vid nybygge av offentliga lokaler är det fortfarande många som inte har hörselslinga. När de finns är det framför allt i lokaler där äldre vistas, som kyrkor och församlingshem. Slingor ska finnas i alla offentliga lokaler.

11. Personalen ska kunna tekniken

Även om det finns en slinga är det vanligt att personalen i offentliga lokaler inte känner till hur den används eller att den ens finns. Det måste finnas någon som är ansvarig för slingan, som vet hur den fungerar och som kan åtgärda problem.

12. Tekniken ska underhållas

Teknisk utrustning behöver testas och underhållas för att den ska fungera. En hörselskadad ska inte behöva hamna i konflikt med en vaktmästare om huruvida slingan fungerar eller inte, det ska vara enkelt att kontrollera och bör göras med jämna mellanrum. Att investera tiotusentals kronor i en slinga som inte underhålls är slöseri med resurser!

13. Förbättra ljudmiljön

Nästan hälften svenskarna säger att de ofta eller ibland har svårt att höra i offentliga lokaler. För oss som är hörselskada är det ännu värre. Dåliga ljudmiljöer gör det ännu svårare att höra. Ljudmiljön på caféer, klubbar och andra uteställen måste förbättras för att göra det lättare för unga med hörselskada att delta i det sociala livet.

14. Tillgängliga ungdomsorganisationer

Även organisationer som inte är handikapporganisationer måste ha möjlighet att handikappanpassa sin verksamhet. När en hörselskadad person ska delta i ett möte kan organisationen tvingas betala mer än tio tusen kronor för att hyra, transportera och installera exempelvis en hörselslinga. Det borde vara självklart att ungdomsorganisationer ska kunna få stöd till handikappanpassning.

15. Visuell information

Det finns bra teknik för visuell information, men många prioriterar inte den här typen av information och när den köps in används den sällan fullt ut. SJ visar till exempel nästa station på sina skärmar, men inte utrop om förseningar och annat som kan vara bra att veta. Visuell information i all kollektivtrafik och i kösystem med nummerlappar borde vara en självklarhet.

16. Brandlarm ska finnas

Brandlarm med vibrator ska finnas installerat eller för utlåning på alla hotell och vandrarhem.

17. Varna via SMS

Allmänna varningsmeddelanden ska skickas som meddelande till mobiltelefoner.

18. SMS till SOS

Projektet "Larma SOS via SMS" ska övergå i ordinarie verksamhet. Även hörselskadade ska kunna larma när en olycka inträffat.

19. Det ska kosta pengar att bryta mot målet om tillgänglighet

Riksdagen har bestämt att Sverige ska vara tillgängligt år 2010. För att det inte ska bli tomma ord krävs att den som inte bedriver tillgänglig verksamhet hålls ansvariga för det. Det ska kosta att inte vara tillgänglig.

Arbetsliv

Vad ska du bli när du blir stor? Den frågan ställs till nästan varje barn som växer upp i vårt samhälle. För ett barn är drömmarna obegränsade. Man kan bli vad man vill, när man vill. Det finns inga hinder. Vi vill att drömmarna om vad man ska kunna arbeta med ska fortsätta sakna begränsningar så långt det bara är möjligt.

Så är det inte idag. Det finns hinder som utestänger hörselskadade från arbetsmarknaden och från ett flertal olika yrken. Det är varken bra för individen eller för samhället. Hörselskadade unga människor är en viktig resurs som måste tas till vara. Tre hinder försvarar för unga med hörselskada på arbetsmarkanden.

Det första är formella krav. Som hörselskadad är man utestängd från ett flertal yrken där regler kräver att man har normal hörsel.

Det andra är rädsla. Det finns en rädsla både hos arbetsgivare och hos de hörselskadade själva att de inte ska räcka till och inte producera i samma utsträckning. Det händer att yrkesvägledarna avråder unga från att välja det yrke de vill eftersom han eller hon utifrån sin syn på hörselskadade inte tycker att det är lämpligt.

För det tredje handlar det om fördomar och ren diskriminering. Vi är oroliga för att den som är hörselskadad alltför ofta väljs bort i de fall som det finns två eller flera sökande till en tjänst som i övrigt har likvärdiga meriter. Media rapporterar med jämna mellanrum om personer som blir diskriminerade på grund av sin hörselskada.

Väl inne i arbetslivet finns det andra problem. En undersökning från SCB (2004) visar att förtidspension är dubbelt så vanligt bland hörselskadade som bland hela befolkningen. Det är en konsekvens av att arbetslivet på alltför många ställen inte är anpassat till hörselskadades behov.

UH kräver:

1. Utred de formella hindren

Regeringen ska sätta igång en noggrann översyn och prövning av alla formella hinder, så att regler upprättas som ser till de faktiska behoven av hörsel inom varje yrkesgrupp.

2. Förenkla systemet för anpassning av arbetsplatsen

Systemet för stöd till den som behöver anpassning av arbetsplatsen måste förenklas. Detta ska vara kostnadsfritt och inte belasta arbetsgivaren. Rätten till ett gott arbetsliv för hörselskadade är ett samhällsansvar.

3. Förkorta väntetiderna

Man ska inte behöva vänta i flera månader på arbetshjälpmedel och rehabilitering.

4. Stöd till arbetsgivarna

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och Försäkringskassan bör erbjuda arbetsgivare bättre stöd och information om hur hörselskador fungerar och hur man är en bra arbetsgivare för en person som är hörselskadad.

5. Staten bör betala arbetshjälpmedel

Som hörselskadad med arbete har man laglig rätt att få de arbetshjälpmedel man behöver men i många fall måste arbetsgivaren vara med och betala för dessa. Detta hindrar arbetsgivare från att vilja anställa hörselskadade. Istället bör samhället ta ett kostnadsansvar för arbetshjälpmedel

6. Bättre arbetsmarknadsåtgärder för hörselskadade

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) bör genomföra en förbättring av stödet och arbetsmarknadsåtgärderna för hörselskadade. Handläggarna på arbetsförmedlingarna behöver bättre kunskap om vad hörselskadan innebär för att kunna erbjuda likvärdig service till hörselskadade som till andra.

7. Genomför regelbundna hörselkontroller

Att arbetsgivarna tar ansvar för att regelbundna hörselkontroller genomförs på landets arbetsplatser. Detta är viktigt för att kunna genomföra en uppföljning och eventuell anpassning av ljudmiljön.

Fakta

Det finns mellan 15 000 och 100 000 hörselskadade under 30 år i Sverige, beroende på hur man definierar gruppen och vilka siffror man använder. Vi brukar säga att det är ungefär 40 000. Den siffran bygger på en väldigt försiktig uppskattning utifrån en undersökning som Socialstyrelsen gjorde 2005 som innefattar döva, CI-bärare och hörselskadade med och utan hörapparat.

Lätt till svår **hörselnedättning** är den största gruppen. Hörselskadan kan vara medfödd eller så har man fått den på grund av sjukdom, olycka, bullerskada eller liknande.

De flesta döva barn som föds idag ett CI, ett **cochleaimplantat**. CI är en slags hörapparat som sitter både inuti och utanpå huvudet. Precis som en vanlig hörapparat ger CI inte perfekt hörsel. En CI-opererad person blir alltså hörselskadad.

Tinnitus: Drabbas man av tinnitus upplever man ljud från örat eller i huvudet trots att det inte finns någon ljudkälla i omgivningen. 15 procent av svenskarna har tinnitus.

Ljudöverkänslighet innebär att man är överkänslig mot vardagliga ljud. Den som är överkänslig mot ljud kan ha svårt att vistas i bullriga miljöer.

Dövhet innebär att man uppfattar mycket lite eller ingenting av ljuden. Döva har teckenspråk som sitt första språk. Dövas behov skiljer sig delvis åt från andra hörselskadades behov. Därför finns en särskild organisation för unga döva, Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDU.

Hörapparat: Många hörselskadade har mycket hjälp av hörapparater. Men ingen får perfekt hörsel av en hörapparat. Apparaten förstärker alla ljud i omgivningen, även de ljud man inte vill höra, som sorl och buller.

Teckenspråk: Ungefär 30 000 personer i Sverige är teckenspråkiga. 8-10 000 av dessa är döva.